

TEATRE

Les contradiccions d'un artista a l'Alemanya nazi

Josep Maria Pou explora a 'Prendre partit' la figura del director d'orquestra Wilhelm Furtwängler

XAVI SERRA
BARCELONA

S'acostuma a atribuir a Joseph Goebbels la frase "Cada vegada que sento la paraula *cultura* trec la pistola". Sigui certa o no, la cita apunta una veritat: ser artista a l'Alemanya nazi no devia ser gens fàcil. I a posteriori, no queda gaire bé en els currículums. Per molts, exercir l'ofici sota el règim de Hitler converteix l'artista en un col·laborador. ¿Però no és precisament en un context com aquest quan l'art és més necessari? ¿Es pot responsabilitzar l'artista dels crims de la societat en què viu?

Aquestes i altres preguntes són les que planteja a l'espectador *Prendre partit*, obra del sud-africà Ronald Harwood, que avui s'estrena al Teatre Goya amb direcció de Josep Maria Pou, que també es posa en la pell del protagonista, el polèmic Wilhelm Furtwängler. "Alguns especialistes amb qui he parlat el consideren el millor director d'orquestra que ha existit", assegura Pou, que s'ha submergit en una vida marcada pel fet de mantenir-se al capdavant de la Filharmònica de Berlín durant l'època dels nazis i no marxar a l'estranger com altres artistes alemanys. Furtwängler va pagar cara la decisió: després de la guerra va ser acusat de col·laboracionista i se li va prohibir actuar. Els tribunals el van absoldre dels càrrecs, però l'opinió pública, sobretot als Estats Units, no el va perdonar.

El públic decideix

Prendre partit se situa en els interrogatoris de la comissió encarregada d'aportar proves de la culpabilitat de Furtwängler. El text de Harwood confronta el músic amb el major Steve Arnold, un inspector d'assegurances en la vida civil a qui l'exèrcit encarrega investigar el cas

CULTURA I PODER, CARA A CARA
Josep Maria Pou i Andrés Herrera lideren l'equip artístic de *Prendre partit*. MARTA PÉREZ / EFE

de Furtwängler. "L'obra no ofereix cap solució al dilema que planteja –comenta Pou–. És el públic qui ha de decidir amb quina versió es queda, la d'Arnold o la de Furtwängler. Al final, l'espectador ha de prendre partit. Com a la vida".

Andrés Herrera interpreta a l'obra el paper d'Arnold que en principi havia de fer Joel Joan, però que va abandonar "per estrès laboral" quan feia poc que havien començat els assajos. Segons Pou, Arnold és "un home fosc que no hauria de fer aquesta feina". "Ell viu en un món perfecte sense Mozart ni Wagner –afegeix Herrera–. Però a mesura que comença a entendre la música es va transformant i es qüestiona coses".

La figura de Furtwängler, per la seva banda, està plena de contradiccions. "Molts el disculpen perquè és un artista, un sacerdot de la música desconnectat de la realitat –comenta Pou–. I està documentat que va aprofitar la seva bona relació amb el règim nazi per ajudar molts jueus a fugir d'Alemanya. La gent feia cua al seu camerino per demanar-li favors". Furtwängler sempre va evitar actuar per a Hitler, que el tenia com a director favorit. El 1942, però, Goebbels el va acorralar perquè dirigís un concert per l'aniversari del Führer. "Per evitar fer la salutació nazi, Furtwängler va pujar a escena amb la batuta a la mà dreta i va començar a dirigir l'orquestra ràpidament", explica Pou.

Adaptació
Josep M. Pou dirigeix i protagonitza l'obra del sud-africà Ronald Harwood

L'actor es pregunta per què Furtwängler feia aquests gestos si no sabia que representava el règim nazi. ¿Per què no va renunciar a dirigir una orquestra convertida en símbol cultural del nazisme? "La funció convida a reflexionar sobre les relacions entre la cultura i el poder –diu–. És un espectacle de seure, escoltar i pensar". Poulloa la "bona fusteria teatral" del llibret de Harwood, un autor conegut per l'obra *El vestidor* i com a guionista d'*El pianista* de Roman Polanski. El 2001 l'hongarès István Szabó va portar *Prendre partit* al cinema amb guió del mateix Harwood i Harvey Keitel de protagonista. El 12 de desembre Herrera i Pou presentaran a la Filmoteca una projecció del film, encara inèdit. ■